לרעה על פי שנים ואם יחלקו לריך

עוד להוסיף שנים וכן לעולם עד

שיהיו שבעים לרבי יהודה ושבעים

ואחד לרבנן: שרי אלפים שש מאות.

היו שהרי שש מאות אלף רגלי:

הדרן עלך דיני ממונות בשלשה

בהן גדול. אינו יולא אחר

אתא למינגע והיינו דאזהר קרא ומן

המקדש לא יצא מקדושתו לא יצא

כלומר יתרחק מן הכיעור שלא יבא לידי טומאה והאי קרא בכה"ג אונן

כתיב דכתיב לעיל מיניה לאביו

ולאמו לא יטמא: הן נכסין והוא

נגלה. כשהן יולאין ממבוי זה ונכנסין

למבוי אחר ונכסין ממבוי הראשון

שאינו רואה אותן הוא נגלה ונכנס למבוי

הראשון והן נכסין ממבוי השני והוא נגלה

ונכנס לתוכו: רבי יהודה. דריש מן

המקדש דווקה: וכשהוה מנחם.

בשורה כשחוזרין מקבור את המת

שאין שלו דרך כל העם עוברין

זה אחר זה ומנחמין את האבל

שעומד במעמדו: והממונה. סגו

הכהנים ממצעו לכהן גדול בינו לבין

העם שהממונה בימינו וכל העם

בשמחלו והוח בחמלע: חנו כפרתך.

בנו תתכפר אתה ואנחנו תחתיך

לכל הראוי לבא עליך: וכשמברין

המטה. דילמא

עין משפט

נר מצוה

לאוין קכו:

איסורי ביאה הל"א]: גדה מיי׳ פ"ה מהל' כלי

המקדש הלי ה: דו מייי שם הלי ד: הז מייי שם הלי ה ופ״ז

מהלי אבל הלכה

ו ח מיי׳ פ״ה מהל׳ כלי

המקדש הל' ו ופ"ז מהל'

סנהדריו הלכה ה ופ"ג מהלי מלכים הלכה ז: ד י כ מייי פ"ב מהלי

מכל שם:

ז ט מיי׳ פ״ב מהל׳

מלכים הלכה גי

תורה אור השלם

וְאַתָּה תָחֱזָה מִכְּל הָעֶם אַנְשֵׁי חַיִּל יִרְאַי אֱלֹהִים אַנְשֵי אֱמֶת שׂנְאַי אֱלֹהִים אַנְשֵי אֱמֶת שׂנְאַי

ויקרא כא יב

רמדרר לה כה

ב ב מיי שם הלי י:

ל) בתנחותה כי משפטים מסיים מאי קמ"ל דשרים מלגיון, ב) [הוריות ח:], ג) [פירש"י על זה ע' לקמן יט: בפיסקא לא חולך וכו"], ד) לקמן יט. ב"ב ס: ב"מ קו:, ה) [מוספתא פ"ד

רבינו חננאל אומר מאתים ושלשים כנגד שרי עשרות. פי' שרי עשרות של מאתים ושלשים הן כ"ג זהו סנהדרין קטנה. תניא ר' אומר מאתים ושבעים ושבעה חסר ממאתים ושלשים שרי עשרות נשתיירו מן רע"ז מ"ז הוסף אותן אלו שבעה וארבעים על כ"ג שהפרשת סנהדרין קטנה הרי ע׳ סנהדרין גדולה כר׳ יהודה דאמר סנהדרין גדולה ע׳ והא דתניא רע״ח כרבנן דאמרי סנהדרין גדולה אחד ושבעים. דתנן . סנהדרין גדולה היתה של אחד ושבעים ר' יהודה אומר שבעים. ת"ר כל ישראל שש מאות אלף . נמצאו שרי אלפים שש אלפים שרי חמשים י״ב אלפים. שרי עשרות ששת שבעת רבוא ושמונת אלפים ושש מאות. ופשוטה היא: ירושלמי (הלכ' ד) א"ר יוסי בראשונה לא היתה חלוקה אחד ושבעים היתה יושבת בלשכת הגזית ושני בתי בישכוני ווגריוני של שלשה שלשה דינין של שלשה בחיל היו יושבין אחד בחיל ואחד בהר הבית ובתי אווו בהו הבית ובהי דינין של כ״ג היו יושבין בכל עיירות שבארץ ישראל. צריך אחד מהן לשאול דבר הלכה היה בא ושואל בב״ד שבעירו אם שומעין אומרים לו ואם לאו הוא ומופלא שבהן . היו הולכין ושואלין מב״ד

הגהות הב"ח (h) תום' ד"ה והא וכו' פסיק ושרי ליה והדר:

מוסף רש"י לא חולץ. חלינה גנאי היא לו לבא לב"ד ותהא רוקקת לפניו, וייבום גנאי הוא לו לחום על שם אחיו ולקמו ים:). ולא חולצין לאשתו. מפני שאסורה לינשל (שם). התקוששו. לשון היקש, אדם המשוה עלמו וישר דרכו (צפניה ב א) או: הסר קש מבין עיניך מחלה, כמו (שמות ה) לקושש קש, כלומר קשוט

עלמך (רשב"ם ב"ב ס:).

אבל סעודה ראשונה אסור לאכול משלו: מסובין על הארץ. הן מלירין ומתאבלין על לערו והוא מיסב בכבוד על הספסל: גבו׳ דנין אותו איצטריכא ליה. סלקא דעתך אמינא לא ליזלזל למיתי קמי בי דינה: ועובר על עשה. לקמן נע"בן פריך לא סגי דלא עבר: והרי הוא כהדיוט. לקמיה מיתוקמא שפיר:

אומו. כדקיימא לן (במו״ק דף כו:)

בכל ישראל. משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו רביהן כצרכן רבו מחלוקות בישראל ונעשית תורה כשתי תורות משם היו שולחין בכל עיירות שבארץ ישראל וכל מי שהיו מוצאין חכם עניו שפוי עין טובה נפש שפלה ורוח נמוכה לב טוב יצר טוב חלק טוב עושין אותו דיין בעירו ומשנעשה דיין בעירו היו מעלין אותו והיו מושיבין אותו בב״ד שבהר הבית ואח״כ בב״ד שבחיל ואח״כ בב״ד הגדול שבלשכת הגזית סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה והנשיא יושב באמצע כדי שיהו רואין אותו ושומעין את קולו. א"ר אלעור ב"ר צדוק כשהיה רבן גמליאל יושב ביבנה היה אבא ואחיו יושבין מימינו והזקניים משמאלו מפני כבוד הזקן דבר תקנה עשה משה רבינו בשעה שאמר לו פקוד כל בכור זכר בבני ישראל. מה עשה נטל כ"ב אלף פיתקין וכתב בהן בן לוי ורע"ג כתב בהן חמשת שקלים והטילן לקלפי כר. קונדיקוס הגמון שאל לר' יוחנן בן זכאי

מאסים ושבעים ושבעה. מאחים ושלשים כרבי נחמיה ועוד מ"ז שאם יתחלקו ב"ד י"א מזכין ואחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו מאלו מ"ז עד שבעים כדאמרי׳ בהיו בודקין (לקמן דף מ.) שמוסיפין שנים על הכ"ג אם יזכוהו שניהם הרי י"ג מזכין ואחד עשר מחייבין זכאי ואם יחייבוהו חייב דאיכא הטייה

מאתים ושבעים ושבעה והתניא רבי אומר מאתים שבעים ושמנה לא קשיא הא רבי יהודה הא רבנן תנו רבנן יושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות שרי אלפים שש מאות שרי מאות ששת אלפים שרי חמשים שנים עשר אלף שרי עשרות ששת ריבוא נמצאו דייני ישראל שבעת ריבוא ושמונת אלפים

ושש מאות יו:

הדרן עלך דיני ממונות

בהן גדול דן ודנין אותו, מעיד ומעידין אותו בחולץ וחולצין לאשתו ומייבמין את אשתו אבל הוא אינו מייבם מפני שהוא יאסור באלמנה ימת לו מת אינו יוצא אחר המטה אלא הן נכסין והוא נגלה הן נגלין והוא נכסה ויוצא עמהן עד פתח שער העיר דברי ר"מ רבי יהודה אומר האינו יוצא מז המקדש משום שנאמר יומן המקדש לא יצא יוכשהוא מנחם אחרים דרך כל העם עוברין בזה אחר זה והממונה ממצעו בינו לבין העם יוכשהוא מתנחם מאחרים כל העם אומרים לו אנו כפרתך והוא אומר להן תתברכו מן השמים יוכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הספסל ייהמלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו י'לא חולץ ולא חולצין לאשתו לא מייבם ולא מייבמין לאשתו רבי יהודה אומר אם רצה לחלוץ או לייבם זכור למוב אמרו לו יאין שומעין לו יואין נושאין אלמנתו ר' יהודה אומר נושא המלך אלמנתו של מלך שכן מצינו בדוד שנשא אלמנתו של שאול שנאמר יואתנה לך את בית אדוניך ואת נשי אדוניך בחיקך: גכו' כהן גדול דן פשיטא דנין אותו איצטריכא ליה הא נמי פשיטא אי לא

דייניגן ליה איהו היכי דיין והכתיב יהתקוששו וקושו ואמר יזר"ל קשם עצמך ואחר כך קשם אחרים אלא איידי דקא בעי למיתני מלך לא דן ולא דנין אותו תנא נמי כה"ג דן ודנין ואי בעית אימא הא קמ"ל כדתניא ייכהן גדול שהרג את הנפש במזיד נהרג בשוגג גולה ועובר על עשה ועל לא תעשה והרי הוא כהדיום לכל דבריו במזיד נהרג פְשִיםא בשוגג גולה איצמריכא ליה הָא נמי פשיטא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתיב זוישב בה עד מות הכהן הגדול אימא כל דאית ליה תקנתא בחזרה ליגלי דלית ליה תקנתא בחזרה לא ליגלי דתנן ההורג

ותדע דהכי פשיטא ליה להש"ס דפריך הכא פשיטא כלומר למה לן למתני דן ומשני דנין אותו איצטריכא ליה ואגב דנין אותו תני דן אפ״ה אין להקשות אמאי לא משני דמשום הכי תני דן ודנין אותו משום דאי לא תני שום דבר הוה סלקא דעתך דאין דנין אותו ומתוך כך אינו דן משום התקושטו דאדרבה לאידן גיסא אי לא הוה תני שום דבר בכ"ג הוה אמינא מסברא דדן שפיר דאטו משום חשיבותו מגרע גרע וכיון דדן איהו נמי דיינינן ליה משום התקוששו ולא קשיא מידי: דהא דמנן כהן גדול בתר פ״ק משום דאיידי דתניא בפ"ק מילי דכ"ג פסיק (6) ושיירי ליה והדר תני ליה מעלות של מלך דחשיב מיניה ואחר כך חוזר לעניינו להלכות דינין:

החשובים לשרי אלפים: הדרן עלך דְיני ממונות בשלשה

מלך תרווייהו לא דן ולא דנין דהכי

נמי קתני מעידין אותו גבי כהן גדול

ולא מעידין גבי מלך אע"ג דלא זריכי דבכלל דנין אותו אלא משום

דתנא גבי דן דנין תנא נמי מעיד

ומעידים והא דלא שקיל וטרי בהש"ם

הכי משום דהא פשיטא דתני בסיפא

אגב רישא כך מלאתי בפרישת הר"ר

טרויי״ש בשמו ובחנם דחק לדקדק

כך דודאי לעולם בין גבי מלך בין

גבי כהן גדול אי יש חידוש או מדן או מדנין אין להקשות שום דבר דלמה

לו למיתני גבי כהן גדול דנין אותו

וגבי מלך לא דן דכיון דים שום

חידוש במילחיה תני זה אגב זה

נמצאן דייני ישראל ז' ריבואות וח' אלפים ושש מאות. תימה א מיי פ״ה מהלי כלי במות מחל בינו ישראל ז' ריבואות וח' התחקם הל' ס סמג

וכ"ש דלא משכחת בתר הכי שרי

עשרות שש ריבואות וי"מ דבכל הני

שרים אפשר דהוו זקנים יתירים מבני

ס׳ דאמר ביש נוחלין (ב"ב דף קכא:)

דלא נמנו פחות מבני עשרים ויתירים

מבני ששים ובשרי עשרות לא חיישינן

אפילו היו מבני עשרים שהם עלמם

היו מן החשבון וכל אחד שר על

תשעה והוא עשירי וי"מ דחשבון

השררות החשיב דתחילתן נימנו שרי

חמשים והחשובין משרי חמשים

נתמנו לשרי מאות ומשרי מאות בירר

עשרות ומהחשובין שבהם נתמנו לשרי ש ל מיי שם הלי ב:

הא חסרי להו טובא דכי מפקת מס' ריבואות ששה

מאות לשרי אלפים לא משכחת בתר הכי ו' אלפים לשרי מאות וכי

הדר מפחת (כל) הני לא משכחת בתר הכי לשרי חמשים י"ב אלף

בָצַע וְשַּׁמְתָּ עֲלֵהֶם שְׁרֵי אֶלְפִים שְׁרֵי מֵאוֹת שְׁרֵי אַלְפִים שְׁרֵי מֵאוֹת שְׁרֵי בהן גדול דן פשימא. כלומר , חֲמִשִּׁים וְשָׁרֵי עֲשָׁרֹת: למה לי למיתני דן שמת יח כא בא ומן הַמְּקְרָּשׁ לֹא יַצֵּא וְלֹא יְחַלֵּל אַת מִקְרָּשׁ אֱלֹהָיו בִּי נוֶר שֶׁמֶן מַשְׁהַוּת אֱלֹהָיו עָלִיו אָנִי ומשני דנין אילטריכא ליה דס"ד דמתוך גדולתו אין דנין אותו ודן קתני אגב דנין ופריך הא נמי פשיטא כלומר כיון דפשיטא לן דדן פשיטא 3. וְאֶתְּנָה לְּךְּ אֶת בֵּית אֲדֹנֶיךְּ וְאֶת נְשֵׁי אֲדֹנֶיךְ בְּחֵיקֶךְ וְאֶתְּנְיה לְךְּ אֶת כמי דדנין דחי לחו דדנין וכו׳ ולח משני דסד"א דאין דנין אותו ומתוך בֵּית יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וְאָם בֵּית יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וְאָם מְעָט וְאֹסִפָּה לְּךְ כְּהַנְּה וְכָהַנָּה: שמואל ב יב ח שאין דנין אותו הוא אינו דן משום דאכתי הוה פריך ליה ליתני דן לבד דְּיֵיֶהְיּה 4. הִתְּקוֹשְׁשׁוּ וְקוֹשׁוּ הַגּוֹי לא נִבְסָף: צפניה ב א ומינה ידעינן דדנין אותו ומיהו קשה לא נבסף: גבי מלך ליתני לא דנין וידעינן שפיר 5. וִהִצִּילוּ הָעֵרָה אֶת דאינו דן משום התקוששו וי"ל דלא הרצח מיד גאל הדם יָה צָּתַר בְּיָרָה גָּאֵל תַּוְּיָם וְהַשִּׁיבּוּ אֹתוֹ הָעֵרָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נְס דמי דודאי גבי כהן כיון דתנא דן לא הוה ליה למתני דנין בחנם אבל גבי שְׁמָּה וְיָשָׁב בָּה עֵד מוֹת הַכֹּהַן הַגְּדל אֲשֶׁר מְשַׁח אֹתוֹ בְּשָׁמֶן הַקּדֶשׁ: מלך אין קושיא אמאי קתני לא דן כיון דתנא ליה מקמי לא דנין ועוד אגב דתני כהן גדול דן ודנין תנא גבי

רבינו חננאל (המשך) א״ל בכלל חסירין (ובכלל) א לבכיר) דירין א"ל אותן [ובפרט] יתירין א"ל אותן שלש מאות יתירין בכורי כהונה היו ואין קודש מוציא קודש. מיתיבי הגע עצמך שעלו ביד כולן בן לוי א"ל מעשה נס היה ומסורגין עלו ועוד שאלו הגמון זה לריב״ז משה רבכם או גוב היה או לא . השקל בשקל הקודש והיו השקי בסקי הקום באותו הזמן מקומות שהיה הככר שלהן מאה ליטרין ומקומות שהיה הככר שלהן ששים ליטרין

יא״ל הגמון זה הן תעבי ככר מאה ליטרין חד מן שיתא גנב ואין תעבדיניה שיתן ליטרין פלגא גנב א״ל משה רבינו גזבר א"ל משו . ב . נאמן ובקי בחשבון הוה וככר של קודש כפול היה שנאמר והשקל עשרים . גרה עשרים שקלים חמשה

וחמשה שקל המנה יהיה לכם מנה ר"מ הוו אלא ש"מ של קודש כפול היה ובתר דאוסיפו עליה שתות שאילות הגמון הזה הייטרוס שק א משהרנו בתחלב מסכת בכורות ונחושת התנופה סליק צ"ו ליטרין ואתו עבדו ליה פרטרוט וכן את וכביד ואת מפורשות כמו שאמרנו בתחלת מסכת בכורות ונחושת התנופה סליק צ"ו ליטרין האת עביד ליה פרוטרוט משום דלא סלקין קינטירא: האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים סלקין שבעין וחד ליטרין ואת עביד ליה פרוטרוט משום דלא סלקין קינטירא:

הדרן עלך פרק דיני ממונות

פ"ב בהן גדול דן ודנין אותו כר׳. ירושלמי ניחא דן דנין אותו אמאי ממנה אנטלר. הגע עצמך שנפלה שבועה ואנטלר שבועה ל)